

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2001-2002

---

26 FEBRUARI 2002

Wetsontwerp houdende instemming met het Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de rechten van het kind, inzake kinderen in gewapend conflict, aangenomen te New York op 25 mei 2000

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE
BUITENLANDSE BETREKKINGEN
EN VOOR DE LANDSVERDEDIGING
UITGEBRACHT DOOR
DE HEER **GALAND**

De commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen en voor de Landsverdediging heeft het wetsontwerp houdende instemming met het Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de rechten van het kind, inzake kinderen in gewapend conflict, aangenomen te New York op 25 mei 2000 (stuk Senaat, nr. 2-1005/1, 2001-2002) besproken tijdens haar vergaderingen van 19 en 26 februari 2002.

Aan de werkzaamheden van de commissie hebben deelgenomen :

1. Vaste leden: de heer Colla, voorzitter; mevrouw de Bethune, de heren Destexhe, Devolder, Dubié, Geens, de dames Lizin, Thijs en Willame-Boonen.
2. Plaatsvervangers: de heren Cornil, Maertens, Mahoux, Timmermans en Galand, rapporteur.
3. Andere senator: mevrouw de T' Serclaes.

Zie:

Stukken van de Senaat:

2-1005 - 2001/2002:

Nr. 1: Wetsontwerp.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2001-2002

---

26 FÉVRIER 2002

Projet de loi portant assentiment au Protocole facultatif à la Convention relative aux droits de l'enfant, concernant l'implication d'enfants dans les conflits armés, adopté à New York le 25 mai 2000

RAPPORT

FAIT AU NOM
DE LA COMMISSION
DES RELATIONS EXTÉRIEURES
ET DE LA DÉFENSE
PAR M. **GALAND**

La commission des Relations extérieures et de la Défense a examiné le projet de loi portant assentiment au Protocole facultatif à la Convention relative aux droits de l'enfant, concernant l'implication d'enfants dans les conflits armés, adopté à New York le 25 mai 2000 (*cf.* doc. Sénat, n° 2-1005/1, 2001-2002) lors de ses réunions des 19 et 26 février 2002.

Ont participé aux travaux de la commission :

1. Membres effectifs: M. Colla, président; Mme de Bethune, MM. Destexhe, Devolder, Dubié, Geens, Mmes Lizin, Thijs et Willame-Boonen.
2. Membres suppléants: MM. Cornil, Maertens, Mahoux, Timmermans et Galand, rapporteur.
3. Autre sénatrice: Mme de T' Serclaes.

Voir:

Documents du Sénat:

2-1005 - 2001/2002:

N° 1: Projet de loi.

1. BESPREKING

De heer Dubié merkt op dat de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties de buitengewone zitting van de Verenigde Naties over kinderen officieel heeft gepland van 8 tot 10 mei 2002. De buitengewone zitting die oorspronkelijk moest plaatsvinden van 19 tot 21 september 2001, was uitgesteld na de tragische gebeurtenissen van 11 september.

Het is dus wenselijk dat de procedure voor de bekrachtiging van dit Facultatief Protocol door België vóór die datum wordt beëindigd.

Mevrouw de Bethune en de heer Maertens benadrukken eveneens dat het om een spoedeisend dossier gaat.

Mevrouw Willame-Boonen wenst te vernemen hoeveel Staten het Protocol al bekrachtigd hebben. Loopt België achterop in vergelijking met de andere lidstaten van de Europese Unie?

Spreekster wenst eveneens te vernemen in hoeverre de bekrachtiging van het Facultatief Protocol deel uitmaakt van het «acquis communautaire» waaraan de kandidaat-lidstaten van de Europese Unie moeten voldoen.

De vertegenwoordiger van de minister van Buitenlandse Zaken zegt dat de Belgische regering verheugd is over de inwerkingtreding van het Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de rechten van het kind op 12 februari 2002, na de neerlegging van het tiende instrument van bekrachtiging of toetreding als bepaald in artikel 10 van het Protocol. Tot op heden hebben 14 landen het Protocol bekrachtigd.

Mevrouw de Bethune wijst erop dat de gebeurtenissen van 11 september jongstleden er op een cynische wijze voor gezorgd hebben dat België alsnog tijdig dit protocol kan ratificeren.

Verder vraagt zij welke juridische vorm de verklaring die België luidens de memorie van toelichting (blz. 5) zal afleggen op het tijdstip van de bekrachtiging van het protocol heeft. Betreft het een interpretatieve verklaring dan wel een voorbehoud? Teneinde hierover duidelijkheid te krijgen, vraagt spreekster dat de bewuste verklaring als bijlage in dit verslag zou worden opgenomen.

De heer Dubié merkt op dat het antwoord op de vraag van mevrouw de Bethune terug te vinden is op bladzijde 7 van de memorie van toelichting, waar staat dat «België op het tijdstip van de bekrachtiging van het protocol een maximale verklaring (zal) afleggen waarin wordt gesteld dat met uitzondering van de militaire scholen die krachtens artikel 3, § 5, niet

1. DISCUSSION

M. Dubié fait remarquer que l'Assemblée générale des Nations unies a officiellement fixé au 8-10 mai 2002 les dates de la session extraordinaire des Nations unies consacrée aux enfants. La session extraordinaire, prévue à l'origine du 19 au 21 septembre 2001, avait été ajournée en raison des tragiques événements du 11 septembre.

Il serait donc préférable que la procédure de ratification du Protocole facultatif par la Belgique se termine avant cette date.

Mme de Bethune et M. Maertens insistent également sur l'urgence de ce dossier.

Mme Willame-Boonen aimerait savoir combien d'États ont déjà ratifié le Protocole. Est-ce que la Belgique est en retard par rapport aux pays membres de l'Union européenne?

L'intervenante aimerait également savoir en quelle mesure la ratification du Protocole facultatif fait partie de l'acquis communautaire auquel les pays candidats à l'adhésion à l'Union européenne doivent répondre.

Le représentant du ministre des Affaires étrangères déclare que le gouvernement belge se réjouit de l'entrée en vigueur prochaine du Protocole facultatif à la Convention relative aux droits de l'enfant, suite au dépôt du dixième instrument de ratification ou d'adhésion, comme prévu à l'article 10 du Protocole. Jusqu'à présent, 14 pays ont ratifié le Protocole.

Mme de Bethune attire l'attention sur le fait que, cyniquement, les événements du 11 septembre ont permis que la Belgique ratifie à temps le protocole à l'examen.

Ensuite, elle demande quelle sera la forme juridique de la déclaration que la Belgique fera, aux termes de l'exposé des motifs (p. 5), au moment de la ratification du protocole. S'agira-t-il d'une déclaration interprétative ou d'une réserve? Afin de faire la clarté sur ce point, l'intervenante demande que la déclaration en question soit annexée au présent rapport.

M. Dubié fait remarquer que la réponse à la question de Mme de Béthune se trouve à la page 7 de l'exposé des motifs, où il est stipulé que «la Belgique formulera une déclaration maximale lors de la ratification du protocole, précisant qu'hormis le cas des écoles militaires, placé en-dehors du champ d'application de celui-ci par le § 5 de l'article 3, la

onder het toepassingsgebied van het protocol ressorteren, ons land de vrijwillige dienstneming verbiedt van personen die de leeftijd van achttien jaar niet hebben bereikt».

Mevrouw de Bethune vraagt wat de exacte inhoud is van het begrip «maximale verklaring». Zij wijst op het symbolische belang van een eventueel voorbehoud: indien België opkomt voor kinderrechten, ageert tegen het inzetten van kindsoldaten en andere landen oproept om dit protocol te ratificeren, maar tegelijkertijd voorbehoud maakt omwille van de militaire scholen, stelt dit andere landen in de gelegenheid eveneens voorbehoud te maken.

Ten slotte wil mevrouw de Bethune weten waarom het zolang duurde alvorens dit wetsontwerp aan het Parlement werd voorgelegd.

De vertegenwoordiger van de minister van Buitenlandse Zaken verklaart dat de Ministerraad in juli 2001 het wetsontwerp heeft besproken en voor advies naar de Raad van State heeft gestuurd. De Raad van State heeft zijn advies overgemaakt op 28 november 2001. Het wetsontwerp werd op 11 januari 2002 bij de Senaat ingediend. Het stuk werd vertaald en rondgedeeld op 25 januari 2002.

Wat de door de Belgische regering af te leggen verklaring betreft, deelt de vertegenwoordiger van de minister mee dat België geen voorbehoud aantekent, maar dat een verklaring zal worden opgesteld door de minister van Justitie. Die verklaring zal stellen dat de bestaande Belgische wetgeving veel verder gaat dan de in het protocol opgenomen bepalingen.

De heer Maertens vraagt of de militaire scholen als uitzondering moeten opgenomen worden in de verklaring.

De vertegenwoordiger van de minister wijst erop dat in § 5 van artikel 3 van het protocol uitdrukkelijk wordt gesteld dat de verplichting tot het verhogen van de minimumleeftijd voor vrijwillige dienstneming niet van toepassing is op de onderwijsinrichtingen onder het beheer of onder het gezag van de strijdkrachten.

De heer Devolder merkt op dat de militaire carrière in België slechts loopt tot de leeftijd van 56 jaar. De mogelijkheid moet bijgevolg geboden worden om de carrière vroeg aan te vatten.

De heer Dubié is van mening dat de militaire scholen in de eerste plaats als scholen dienen te worden beschouwd.

De heer Maertens wenst dat het maatschappelijk debat over de militaire opleiding wordt verruimd waarbij de minimumleeftijd op achttien jaar zou worden gebracht.

De heer Geens wijst erop dat niet iedereen die een militaire opleiding aanvat ook beroepshalve militair wordt. Dat geldt overigens voor alle vormen van op-

Belgique interdit le recrutement volontaire de personnes de moins de dix-huit ans».

Mme de Bethune demande quel est le sens exact de la notion de «déclaration maximale». Elle attire l'attention sur l'importance symbolique d'une éventuelle réserve: si la Belgique défend les droits de l'enfant, agit contre l'utilisation d'enfants-soldats et appelle les autres pays à ratifier ce protocole, mais si elle émet en même temps une réserve en ce qui concerne les écoles militaires, elle permet à d'autres pays de formuler également des réserves.

Enfin, Mme de Bethune souhaite savoir pourquoi le dépôt du projet de loi à l'examen au Parlement a pris tant de temps.

Le représentant du ministre des Affaires étrangères déclare que le Conseil des ministres a examiné le projet et l'a envoyé pour avis au Conseil d'État en juillet 2001. Le Conseil d'État a transmis son avis le 28 novembre 2001. Le projet de loi a été déposé au Sénat le 11 janvier 2002. Le document a été traduit et distribué le 25 janvier 2002.

En ce qui concerne la déclaration que doit formuler le gouvernement belge, le représentant du ministre déclare que la Belgique ne formulera pas de réserve, mais que le ministre de la Justice rédigera une déclaration. La teneur de cette déclaration sera que la législation belge existante va beaucoup plus loin que les dispositions du protocole.

M. Maertens demande s'il faut mentionner dans la déclaration que les écoles militaires forment une exception.

Le représentant du ministre attire l'attention sur le fait que le § 5 de l'article 3 du protocole prévoit explicitement que l'obligation de relever l'âge minimum de l'engagement volontaire ne s'applique pas aux établissements scolaires placés sous l'administration ou le contrôle des Forces armées.

M. Devolder fait observer qu'en Belgique, la carrière militaire ne dure que jusqu'à l'âge de cinquante-six ans. Il faut donc offrir la possibilité à ceux qui le souhaitent d'entamer leur carrière tôt.

M. Dubié estime que les écoles militaires doivent être considérées avant tout comme des écoles.

M. Maertens souhaite qu'on élargisse le débat social sur la formation militaire et que l'on porte, dans ce cadre, l'âge minimum à dix-huit ans.

M. Geens attire l'attention sur le fait que ceux qui entament une formation militaire ne deviennent pas nécessairement tous des militaires professionnels. On

leiding. Spreker is voorstander van de individuele vrijheid inzake studiekeuze. Dit debat moet elders worden gevoerd.

De heer Galand merkt op dat de ratificatie van dit Protocol de positie van België in zijn buitenlandse betrekkingen en op het gebied van de ontwikkelings-samenwerking zal versterken.

Spreker verklaart dat moet worden nagegaan of het Protocol ook geratificeerd wordt door de kandidaat-lidstaten van de Europese Unie.

Ten slotte wijst spreker op het belang van de rapportering waarin artikel 8 van het Protocol voorziet. Hoe zal die verlopen?

Mevrouw Willame-Boonen heeft vragen over de betekenis van één van de drie zwakke punten van het Protocol waarnaar op pagina 4 van de memorie van toelichting verwezen wordt. Hoe moet men de volgende zin begrijpen: «Een dergelijke formulering van het verbod (voor leden van de strijdkrachten jonger dan 18 om deel te nemen aan de vijandelijkheden) versterkt de legitimiteit van het gegeven dat personen die de leeftijd van achttien jaar niet hebben bereikt, deel uitmaken van de strijdkrachten (buiten de militaire scholen) en overeenkomstig het internationaal humanitair recht dus militaire doelwitten kunnen zijn?»

De heer Dubié legt uit dat de leden van de strijdkrachten die jonger zijn dan achttien, steeds zullen worden beschouwd als militairen en dus als militaire doelwitten bij conflicten, ook al nemen ze geen deel aan de vijandelijkheden.

Mevrouw Willame-Boonen wijst erop dat de Verenigde Staten en Somalië de enige landen zijn die partij kunnen worden bij het Protocol zonder partij te zijn bij het Verdrag inzake de rechten van het kind.

Mevrouw de T' Serclaes legt uit dat de Verenigde Staten het Verdrag inzake de rechten van het kind niet bekrachtigd hebben, precies wegens de aanwezigheid van minderjarigen in het leger.

De heer Dubié merkt op dat het niet de eerste keer is dat de Verenigde Staten een ongewone houding aannemen in de debatten over internationale verdragen.

Mevrouw Thijs onderstreept het belang van de ratificatie van dit Protocol door de toekomstige lidstaten van de Europese Unie.

peut d'ailleurs en dire autant à propos de tous les autres types de formation. L'intervenant défend le principe de la liberté individuelle pour ce qui est du choix des études. Il faut mener ce débat ailleurs.

M. Galand remarque que la ratification de ce Protocole renforcera la position de la Belgique dans ses relations extérieures et sur le plan de la coopération au développement.

L'intervenant déclare que l'on doit être attentif quant à la ratification du Protocole par les pays candidats membres à l'Union européenne.

Finalement, l'intervenant souligne l'importance du rapportage, prévu à l'article 8 du Protocole. Comment sera-t-il effectué?

Mme Willame-Boonen s'interroge sur la signification d'une des trois faiblesses du Protocole, mentionnée dans l'exposé des motifs à la page 4. Que doit-on entendre par la phrase suivante: «Une telle formulation de l'interdiction (de la participation des membres des forces armées de moins de dix-huit ans aux hostilités) conduit à renforcer la légitimité du fait que des personnes de moins de dix-huit ans fassent partie des forces armées (hors des écoles militaires) et puissent donc être des objectifs militaires au regard du droit international humanitaire?»

M. Dubié explique que les membres des forces armées de moins de dix-huit ans, même s'ils ne prennent part aux hostilités, seront toujours considérés comme des militaires, et donc comme des objectifs militaires en cas de conflit.

Mme Willame-Boonen attire l'attention sur le fait que les États-Unis et la Somalie sont les seuls pays qui peuvent devenir partie au Protocole, sans pour autant être partie à la Convention relative au droits de l'enfant.

Mme de T' Serclaes explique qu'en effet les États-Unis n'ont pas ratifié la Convention relative aux droits de l'enfant, en raison notamment de la présence des mineurs dans l'armée.

M. Dubié remarque que ce n'est pas la première fois que les États-Unis adoptent une position assez particulière dans les débats sur les traités internationaux.

Mme Thijs souligne qu'il importe que les futurs États membres de l'Union européenne ratifient ce protocole.

2. STEMMINGEN

De artikelen 1 en 2, alsook het wetsontwerp in zijn geheel, worden eenparig aangenomen door de 9 aanwezige leden.

Dit verslag werd eenparig goedgekeurd door de 8 aanwezige leden.

De rapporteur,
Paul GALAND.

De voorzitter,
Marcel COLLA.

*
* *

**De door de commissie aangenomen tekst
is dezelfde als de tekst
van het wetsontwerp
(zie stuk Senaat nr. 2-1005/1)**

2. VOTES

Les articles 1er et 2, ainsi que l'ensemble du projet de loi ont été adoptés à l'unanimité des 9 membres présents.

Le présent rapport a été approuvé à l'unanimité des 8 membres présents.

Le rapporteur,
Paul GALAND.

Le président,
Marcel COLLA.

*
* *

**Le texte adopté par la commission
est identique au texte
du projet de loi
(voir le doc. Sénat n° 2-1005/1)**

BIJLAGE**ANNEXE**

TEKST VAN DE VERKLARINGEN

Bindende verklaring waarin artikel 3, § 2, van het Protocol voorziet:

Overeenkomstig artikel 3, § 2, en rekening houdend met artikel 3, § 5, verduidelijkt de regering van het Koninkrijk België dat de minimumleeftijd voor vrijwillige dienstneming bij de Belgische strijdkrachten niet lager ligt dan 18 jaar.»

Aanvullende verklaringen

1. Verklaring betreffende artikel 1

«De regering van het Koninkrijk België verduidelijkt dat elke deelneming van een persoon jonger dan 18, in vreedstijd en in oorlogstijd, aan vredeshandhavingsoperaties of aan elke vorm van gewapende operationele inzet op de meest absolute wijze verboden is door de Belgische wet. Daarenboven zijn niet-gouvernementele milities verboden, ongeacht de leeftijd van de betrokkenen.»

2. Verklaring betreffende artikel 7

«De regering van het Koninkrijk België zal geen gevolg geven aan een verzoek tot gerechtelijke samenwerking wanneer die zou uitmonden in een verschillende behandeling van gouvernementele krachten en niet-gouvernementele krachten waarbij het beginsel van het internationaal humanitair recht met betrekking tot de gelijkheid van de partijen in het conflict, ook in een niet-internationaal conflict, geschonden wordt.»

TEXTE DES DÉCLARATIONS

Déclaration obligatoire prévue à l'article 3, § 2, du Protocole:

Conformément à l'article 3, § 2, et tenant compte de l'article 3, § 5, le gouvernement du Royaume de Belgique précise que l'âge minimum de l'engagement volontaire dans les Forces armées belges n'est pas inférieur à 18 ans.»

Déclarations complémentaires

1. Déclaration relative à l'article 1er

«Le gouvernement du Royaume de Belgique précise que la loi belge interdit, de manière absolue, toute participation d'une personne de moins de 18 ans, en temps de paix et en temps de guerre, à toute opération de maintien de la paix ou à toute forme d'engagement opérationnel armé. En outre, les milices non gouvernementales sont interdites, quel que soit l'âge des personnes concernées.»

2. Déclaration relative à l'article 7

«Le gouvernement du Royaume de Belgique ne donnera pas suite à une demande de coopération judiciaire lorsque celle-ci aboutirait à créer une discrimination entre forces gouvernementales et non gouvernementales en violation du principe de droit international humanitaire d'égalité des parties au conflit, y compris en cas de conflit armé n'ayant pas un caractère international.»